

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ»

Обов'язково професійний освітній компонент
за освітньо-професійною програмою «Охорона праці»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 26 «Цивільна безпека»
за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»
мова навчання – українська

Рекомендовано кафедрою соціальних і
гуманітарних дисциплін на 2021-2022
навчальний рік.
Протокол від «30» серпня 2021 року
№ 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Філософія»

2021 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання, отримувані при вивченні навчальної дисципліни «Філософія», потрібні для формування мислення на рівні, відповідному до вимог вищої університетської освіти. Філософські знання розвивають ум. У цьому полягає їх навчальна задача. Знати філософію – значить розуміти суть речей, упізнавати закономірності в різноманітті реальних явищ. Застосування філософських знань розвиває волю до культури та ерудицію, навчає чітко формулювати думки.

Курс філософії полягає в опрацюванні ідей та положень для оволодіння навиками аналізу й аргументації.

Філософія – основна з навчальних дисциплін, скерованих до розвитку особистості. Її особливість складається в академічній діяльності, яка націлює на самостійне мислення та передбачає учбові дискусії.

Для підсумкового контролю програмою курсу передбачено проведення іспиту.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Юрченко Любов Іванівна, професор кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, доктор філософських наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 413. Робочий номер телефону – 707-34-78
E-mail	7733153@ukr.net
Наукові інтереси	- соціальна філософія; - особливості сучасного етапу розвитку свідомості; - філософська антропологія; - філософія екології
Професійні здібності	- професійні знання і досвід роботи в студентських аудиторіях в процесі викладання гуманітарних дисциплін;
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1.Liubov Yurchenko, Andrii Minosian Science of the postmodern era as a factor of modern education // Topical issues of society development in the turbulence conditions (International On-line Scientific Conference). – School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava. – Bratislava, May 30, 2020. – pp. 242–248. 2.Юрченко Л.І. Генеза національно-культурної самосвідомості українського народу в умовах русифікаторської політики царизму» //

	<p>Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті : збірник наукових праць. – Львів: Друкарня Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, 2020. –С. 131-134.</p> <p>3. Юрченко Л.І., Соціально відповідальний бізнес: екологічний аспект // Modern Technologies of Society Development. Collective Scientific Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2019.– pp. 380-391.</p> <p>4. Юрченко Л.І. Василь Назарович Каразін – невизнаний новатор-винахідник // Історія науки і техніки. Вісник аграрної історії. Науковий журнал. – 27-28, 2019. – С.188-193.</p> <p>ORCID: 0000-0003-4957-338X</p>
--	---

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосередини з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 413. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування здатності грамотно мислити, аналізувати явища і процеси об'єктивної та суб'єктивної реальності, усвідомлено й аргументовано висловлювати власну світоглядну позицію.

Опис навчальної дисципліни

Найменування Показників	Форма здобуття освіти
Статус дисципліни	очна (денна)
Рік підготовки	загальна обов'язкова
Семестр	1 курс
Обсяг дисципліни:	1
- в кредитах ЄКТС	3,0
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	20
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	24
- лабораторні заняття (годин)	-

– курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	46
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання отримані у шкільному курсі історія України, людина і світ.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми Туризм, вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.	ПР02.
Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.	ПР14.
Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.	ПР15
Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадської свідомості.	ПР16
Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання	ПР 20
Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.	ПР 21

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні)	ЗК, СК
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК01.
Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку галузі, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства.	ЗК08.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ТЕОРЕТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ.

Тема 1.1. Світогляд. Філософія як світогляд.

Філософія – найвище досягнення людського розуму. Специфіка філософського теоретизування у вимірі навчально-виховного процесу. Значення курсу філософії, зауваги до його вивчення.

Поняття світогляду. Детермінанти й історичні типи світогляду: міф, релігія, філософія, наука. Міфологія як перший досвід світу. Міфологічна формація істини й її не вимишлений характер. Об'єктивна практика в генезисі понятійного мислення та раціональності. Міф у культурі.

Релігійне ставлення до світу. Релігійна віра як реальність Бога. Супранатуралізм Бога і Буття як надчуттєвої та не збагненої розумом сутності. Відмінність релігії від міфології та її історична зумовленість.

Поява філософського світогляду.

Зв'язок філософських учень із типами прогресу. Типи філософування.

Метод у філософії.

Тема 1.2. Проблема буття в філософії.

Буття як категорія і як процес. Онтологія. Ключові поняття онтології – дух і матерія. «Основне питання філософії».

Гене́за категорії буття, її світоглядний зміст і розвиток. Буття і небуття. Буття і забуття.

Континуум людського буття. Поняття часу та простору. Візії простору і часу: міфологічний синкретизм; поява лінійності і циклічність часу у християнському образі світу; новочасна механічна модель часу-простору. Багатовимірний континуум сучасного

Тема 1.3. Філософське вчення про розвиток.

Рух як категорія філософії. Рух – становлення – розвиток. Поняття саморозвитку. Уявлення про «своє інше» та інобуття. «Ухід в основу», первинність і вторинність у діалектичній логіці.

Діалектика як учення та метод. Історичні форми діалектики. Вчення про загальний зв'язок і розвиток у матеріалізмі. Методологічні межі діалектики. Закони діалектики: переходу кількісних змін у якісні, єдності та боротьби протилежностей, заперечення заперечення.

Синергетична концепція розвитку: загальна характеристика.

Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне. Свідомість.

Проблема походження свідомості. Психофізична апорія.

Становлення філософії свідомості: космічна метафора; образ божественного розуму; стихійний матеріалізм у Просвітництві; панлогізм Г.Гегеля; феноменологія свідомості.

Біологічні передумови свідомості. Соціальність як конвертор предметів у понятійні структури досвіду. Діалектика знака.

Свідомість і несвідоме.

Тема 1.5. Мислення та мова. Логічні форми мислення.

Поняття мислення. Дорефлексивні форми відтворення дійсності (відчуття, сприймання, образ, уявлення) і понятійне мислення.

Мова і її онтологічна роль щодо мислення. Різновиди мов: вербальні й невербальні, природні та штучні. Розвиток штучних мов у віртуальному середовищі.

Мислення як предмет логіки. Поняття в логіці. Судження. Структура судження.

Атрибутивні та релятивні судження. Закони логіки: тотожності, суперечності, виключеного третього, достатньої підстави.

Умовивід як логічна форма. Дедукція та категоричний силогізм.

Тема 1.6. Пізнання. Істина як категорія філософії.

Пізнання як предмет філософського аналізу. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Знання як понятійна представленість об'єкта в суб'єкті.

Зв'язок пізнання та практики. Проблема пізнаваності світу. Гностичний оптимізм, скептицизм та агностицизм.

Різноманіття форм знань. Знання й віра.

Істина. Соціально-історична процесуальність пізнання й істини. Істина та заблудження. Види заблуджень. Критерії істинності знання. Абсолютна і відносна істина. Проблема об'єктивності знання.

МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ.

Тема 2.1. Людина у філософії. Сенс життя та свобода.

Проблема походження людини.

Самопізнання людини в історії думки. Міфологічна людина. Філософсько-теоретичні вчення античності. Християнський образ людини. Антропоцентрична парадигма Нового часу: розум та духовність як прерогатива людини.

Людина як духовно-тілесна єдність. Релігійний і біологізаторський полюси в пошуку природи людини. Соціально-діяльнісний підхід. Психоаналіз З.Фрейда, Ж.Лакана, Е.Фромма – досвід розуміння цілковито відкритого характеру психічного.

Місце людини у Всесвіті. Феномен людини за Тейяром де Шарденом. Антропний принцип.

Смисл і цінність. Поява смислу як виникнення світу людини. Необхідність смислу. Соціальна природа цінності. Концепції сенсу життя в історії філософії.

Криза смислу: деструктивне заміщення життєвих стратегій як соціальна проблема.

Тема смерті і безсмертя в культурі.

Поняття свободи. Свобода – необхідність – примус. Реальні та номінальні

Тема 2.2. Соціальні відносини. Суспільство. Особистість.

Поняття суспільства. Соціальні відносини. Розподіл праці і соціальна структура суспільства: соціальні верстви – стани, класи, страти.

Поняття власності і її форми. Соціальна суперечність, розв'язання соціальних суперечностей. Поняття суспільного виробництва та суспільно-економічної формації.

Поняття особистості, її діяльна природа. Індивід – суб'єкт – особистість – індивідуальність. Особистість як суб'єкт свобідного розвитку.

Свобода й відповідальність. Соціалізація й інтеріоризація. Поняття волі.

Концепції волі у І.Канта, Г.Гегеля, А.Шопенгауера, Ф.Ніцше.

Віртуалізація суб'єктивності. Масовидна форма соціальної єдності.

Тема 2.3. Цивілізація і прогрес. Глобальні проблеми сучасності.

Відносини “людина – техніка” як основа історичної типології прогресу. Традиційне, індустріальне постіндустріальне (інформаційно-технічне) суспільство.

Глобальна комунікація, її культурне значення і політико-економічна спрямованість.

Природа глобалізму. Проблеми: взаємодії Сходу і Заходу; економічно розвинених і відсталих країн; війни та миру; демографічна і продовольча; природокористування; енергоресурсів; епідеміологічна проблема

Гуманістичний зміст культури і техногенні принципи цивілізації.

Тема 2.4. Наука і техніка в сучасному світі.

Глобальний континуум сучасної цивілізації. Космополітизм і геополітика.

Наука як домінуючий світогляд та інститут із виробництва знань. Специфіка наукового пізнання. Етапи наукового пізнання: проблема, гіпотеза, теорія. Методи наукового пізнання. Колективний суб'єкт науки. Розвиток науки: класична, некласична, постнекласична наука.

Комп'ютерні технології та штучний інтелект. Футурологічні візії.

Тема 2.5. Культура як людська реальність.

Культура як реальність людини. Практичне та символічне освоєння дійсності, їх інтеграція в культурі. Діяльність – творчість – гра. Творчість – квінтесенція культури. Ігрова концепція культури.

Форми буття культури: мораль, релігія, мистецтво..

Релігія як двоєдність духовності й інституції. Релігія як форма збереження спільноти і начало моральності. Релігійні переживання. Основні ознаки ранніх вірувань, національно-державних, світових релігій. Християнство, його різновиди. Православ'я і православна ментальність. Криза релігійної свідомості. Секти та їхня політико-економічна підоснова.

Мораль, її нормативний характер. Поняття добра і зла. Проблема

справедливості. Цінність життя і гуманізм. Любов.

Естетичне почуття («зацікавлена незацікавленість»). Категоріальне осмислення естетичного: прекрасне, піднесене, трагічне, комічне, потворне та ін. Естетика: теорія культури чуттів та метатеорія мистецтва. Мистецтво. Природа художнього образу. Види мистецтва.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	
1 - й семестр						
Модуль 1.						
Тема 1.1.	8	2	2		4	
Тема 1.2.	8	2	2		4	
Тема 1.3.	6		2		4	
Тема 1.4.	8	2	2		4	
Тема 1.5.	8	2	2		4	
Тема 1.6.	10	2	2		4	2
Разом за модулем 1	48	10	12		24	2
Модуль 2						
Тема 2.1.	8	2	2		4	
Тема 2.2.	8	2	2		4	
Тема 2.3.	8	2	2		4	
Тема 2.4.	8	2	2		4	
Тема 2.5.	10	2			6	2
Разом за модулем 2	42	10	8		22	2

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Тема 1.1. Світогляд. Філософія як світогляд	2
2.	Тема 1.2. Проблема буття в філософії	2
3.	Тема 1.3. Філософське вчення про розвиток	2
4.	Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне. Свідомість	2
5.	Тема 1.5. Мислення та мова. Логічні форми мислення	2
6.	Тема 1.6. Пізнання. Істина як категорія філософії	2
7.	Тема 2.1. Людина у філософії. Сенс життя та свобода	2
8.	Тема 2.2. Соціальні відносини. Суспільство. Особистість	2
9.	Тема 2.3. Цивілізація і прогрес. Глобальні проблеми сучасності	2

10.	Тема 2.4. Наука і техніка в сучасному світі	2
	Разом	20

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, письмові контрольні роботи, реферати, есе, презентації.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в **НУЦЗ України** з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	Відмінно
80–89	B	Добре
65–79	C	
55–64	D	Задовільно
50–54	E	
35–49	FX	Незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального	Сумарна максимальна кількість
------------------------	-----------------------------	-------------------------------------	-------------------------------

		заняття		балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	5	0	0
	семінарські заняття	6	4	24
	модульний контроль*	1	10	10
Разом за модуль 1				34
Модуль 2	лекції	5	0	0
	семінарські заняття	4	4	16
	модульний контроль*	1	10	10
Разом за модуль 2				26
Разом за поточний контроль				60
Індивідуальна самостійна робота				15
II. Підсумковий контроль (екзамен)*				25
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

* – види навчальних занять та контрольні заходи для обов'язкового виконання.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми освітнього процесу: поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи; оцінка (бали) за самостійну роботу; оцінка (бали) за участь у наукових конференціях, олімпіадах, виконання досліджень, підготовку наукових публікацій тощо.

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

4 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади, приймає участь в дискусії;

3 бали – здобувач добре орієнтується у специфіці вивченої теми, аналізує факти.

2 бали – здобувач орієнтується в окремих аспектах обговорюваної тематики;

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка повідомлення, культура мови, емоційність та переконаність, використання

основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульних контрольних робіт:

10 балів – вірно дані відповіді на два питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

8-9 балів – в цілому розкриті два питання, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

6-7 балів – дані відповіді на два питання, проте відповіді не повні і з допущенням помилок;

4-5 балів – дані відповіді на одне чи два питання, проте відповіді поверхові і мають значні помилки

1-3 бали – дано відповідь на одне питання з допущенням помилок;

0 балів – відповідь відсутня.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох питань. У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Контрольні роботи №1 та №2 з дисципліни «Філософія» мають містити письмове розкриття змісту варіантів теоретичних питань. Для кожного студента варіант вирішення контрольної роботи встановлюється викладачем (відповідно до списку студентів, що виконують контрольну роботу, який перед її початком складається старостою групи і передається викладачеві). Тривалість виконання контрольної роботи – 2 академічних години. Роботи виконуються у присутності викладача. Оцінки по роботі виставляються викладачем протягом тижня, наступної за днем виконання роботи.

Контрольна робота оформляється таким чином:

1) контрольна робота пишеться студентом "від руки" українською мовою;

2) аркуші роботи нумеруються, скріпляються і кожен підписується студентом;

3) кількість аркушів контрольної роботи не обмежується;

Перелік питань для підготовки до модульної контрольної роботи:

Модуль 1

1. Поняття світогляду.
2. Міфологія як світогляд.
3. Релігійний світогляд.
4. Філософія як раціональна форма світогляду.
5. Філософський метод.
6. Історичні типи філософування.
7. Категорія буття в філософії.
8. Філософська категорія матерії.
9. Простір та час як категорії філософії.
10. Закон єдності й боротьби протилежностей у діалектиці
11. Закон переходу кількісних змін у якісні в діалектиці
12. Закон заперечення заперечення
13. Синергетична концепція розвитку.
14. Поняття об'єктивної та суб'єктивної реальності.
15. Матеріальне та ідеальне
16. Психофізична проблема.
17. Проблема походження свідомості.
18. Свідомість та діяльність.
19. Знак і значення.
20. Свідомість та самосвідомість.
21. Мислення і нерефлексивні форми відтворення реальності: чуття, сприйняття, уявлення.
22. Різновиди мов. Природні та штучні мови.
23. Діяльна сутність мислення.
24. Принципи правильного мислення.
25. Закон тотожності в логіці.
26. Закон несуперечності в логіці.
27. Закон виключеного третього в логіці.
28. Закон достатньої підстави.
29. Поняття як логічна форма.
30. Судження. Типи суджень
31. Умовивід. Індуктивний та дедуктивний умовиводи
32. Категоричний силогізм
33. Доведення і спростування.
34. Суб'єкт і об'єкт пізнання.
35. Знання і віра.
36. Проблема істини.
37. Істина та заблудження.
38. Критерії істинності знання.
39. Агностицизм і скептицизм.
40. Наукові методи пізнання.
41. Емпіричне та теоретичне знання.
42. Етапи наукового пізнання.
43. Наука як система знання.

Модуль 2.

1. Біологічне та соціальне як чинники людськості.
2. Теорія антропосоціогенезу.
3. Людина як самодіяльність.
4. Проблема сенсу життя людини.
5. Поняття свободи і його інтерпретації.
6. Свобода „від” і свобода „для”.
7. Поняття суспільства
8. Сутність соціальних відносин.
9. Людські спільності, їх різновиди.
10. Поняття суспільного виробництва
11. Типи прогресу.
12. Соціальна структура суспільства.
13. Поняття особистості.
14. Соціалізація і інтеріоризація особистості.
15. Свобода особистості та відповідальність.
16. Поняття цивілізації.
17. Розвиток системи „людина – техніка”.
18. Доіндустріальні цивілізації (традиційні суспільства).
19. Людина у традиційному суспільстві.
20. Індустріальне суспільство.
21. Основні характеристики постіндустріального суспільства.
22. Людина в постіндустріальному суспільстві.
23. Цивілізаційний процес і проблема глобалізації.
24. Проблема відносин Заходу і Сходу, економічно розвинених і відсталих країн.
25. Сучасна всесвітня демографічна проблема.
26. Цивілізація і екологія.
27. Проблема війни і миру в сучасних умовах.
28. Цивілізація і проблема людського здоров'я.
29. Сучасна цивілізація і ноосфера.
30. Культура як система цінностей.
31. Гуманістичний зміст культури.
32. Глобалізація соціокультурного процесу.
33. Релігія як культурно-історичне явище.
34. Мораль як засіб регулювання людських відношень.
35. Конкретно-історичний зміст моралі.
36. Мистецтво як культурний феномен.
37. Види художньої творчості

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів.

Індивідуальна самотійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно здійснити поглиблене вивчення теми з рекомендованих за програмою курсу, підготувати доповідь і захистити її на семінарському занятті. Результати роботи можуть бути оформлені у вигляді есе, реферату.

Критерії оцінювання індивідуальної самотійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 15 балів):

15-14 балів – тему розкрито в повному обсязі, всі положення обґрунтовані, є самотійні судження;

13-12 балів – тему розкрито вичерпно, положення обґрунтовані, матеріал повністю взято з літератури;

11-9 балів – тему розкрито в основному, визначення та аргументація взяті з конспекту та основної навчальної літератури;

8-5 балів – тему розкрито не повністю, матеріал повторює положення з лекції, приклади знайдені самотійно та інтерпретовані правильно;

4-3 бали – тему розкрито недостатньо та поверхнево, матеріал повторює положення лекції, приклади з лекції, розуміння недостатньо чітке;

2-1 бал – тему розкрито фрагментарно, приклади не наведені, або не є достатньо зрозумілими здобувачеві;

0 балів – завдання, передбачене на індивідуальну самотійну роботу, здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень, логічність, самотійність мислення, впевненість, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, унікальність, уміння представити матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самотійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Предмет і функції філософії
2. Специфіка філософського пізнання
3. Єдність простору і часу в природничому пізнанні
4. Діалектична тріада Г.Гегеля
5. Предметна сфера діалектичного дискурсу К.Маркса
6. Розум як еволюційний набуток людства
7. Поняття про ноосферу у В.Вернадського
8. Штучні мови як набуток цивілізації
9. Логіка і мова
10. Закони правильного мислення
11. Взаємозв'язок суб'єкта й об'єкта пізнання у вченні І.Канта
12. Знання і віра: розбіжність і взаємозумовленість
13. Релігійна, біологічна, екзистенціально-філософська інтерпретація людини

14. Людина як самодіяльність. Діяльність, творчість, гра
15. Смісл життя та щастя людини
16. Тема символічного безсмертя в культурі
17. Філософські концепції волі
18. Типи соціальних відносин
19. Поняття свободи, його інтерпретації
20. Вибір і відповідальність
21. Проблема свободи та цивілізація
22. Індустріальне суспільство
23. Виникнення течій християнства

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

20-25 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

15-19 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

10-14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

5-9 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-4 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Основними вимогами є розуміння ідей та положень, здатність вичерпно та аргументовано їх викласти, висловити та обґрунтувати власну позицію з питань, що розглядаються в ході вивчення дисципліни.

Перелік питань для підготовки до екзамену:

1. Поняття світогляду.
2. Міфологія як світогляд.
3. Релігійний світогляд.
4. Філософія як раціональна форма світогляду.
5. Філософський метод.
6. Історичні типи філософування.
7. Категорія буття в філософії.

8. Філософська категорія матерії.
9. Простір та час як категорії філософії.
10. Закон єдності й боротьби протилежностей у діалектиці
11. Закон переходу кількісних змін у якісні в діалектиці
12. Закон заперечення заперечення
13. Синергетична концепція розвитку.
14. Поняття об'єктивної та суб'єктивної реальності.
15. Матеріальне та ідеальне
16. Психофізична проблема.
17. Проблема походження свідомості.
18. Свідомість та діяльність.
19. Знак і значення.
20. Свідомість та самосвідомість.
21. Мислення і нерелективні форми відтворення реальності: чуття, сприйняття, уявлення.
22. Різновиди мов. Природні та штучні мови.
23. Діяльна сутність мислення.
24. Принципи правильного мислення.
25. Закон тотожності в логіці.
26. Закон несуперечності в логіці.
27. Закон виключеного третього в логіці.
28. Закон достатньої підстави.
29. Поняття як логічна форма.
30. Судження. Типи суджень
31. Умовивід. Індуктивний та дедуктивний умовиводи
32. Категоричний силогізм
33. Доведення і спростування.
34. Суб'єкт і об'єкт пізнання.
35. Знання і віра.
36. Проблема істини.
37. Істина та заблудження.
38. Критерії істинності знання.
39. Агностицизм і скептицизм.
40. Наукові методи пізнання.
41. Емпіричне та теоретичне знання.
42. Етапи наукового пізнання.
43. Наука як система знання.
44. Біологічне та соціальне як чинники людськості.
45. Теорія антропосоціогенезу.
46. Людина як самодіяльність.
47. Проблема сенсу життя людини.
48. Поняття свободи і його інтерпретації.
49. Свобода „від” і свобода „для”.
50. Поняття суспільства

51. Сутність соціальних відносин.
52. Людські спільності, їх різновиди.
53. Поняття суспільного виробництва
54. Типи прогресу.
55. Соціальна структура суспільства.
56. Поняття особистості.
57. Соціалізація і інтеріоризація особистості.
58. Свобода особистості та відповідальність.
59. Поняття цивілізації.
60. Розвиток системи „людина – техніка”.
61. Доіндустріальні цивілізації (традиційні суспільства).
62. Людина у традиційному суспільстві.
63. Індустріальне суспільство.
64. Основні характеристики постіндустріального суспільства.
65. Людина в постіндустріальному суспільстві.
66. Цивілізаційний процес і проблема глобалізації.
67. Проблема відносин Заходу і Сходу, економічно розвинених і відсталих країн.
68. Сучасна всесвітня демографічна проблема.
69. Цивілізація і екологія.
70. Проблема війни і миру в сучасних умовах.
71. Цивілізація і проблема людського здоров'я.
72. Сучасна цивілізація і ноосфера.
73. Культура як система цінностей.
74. Гуманістичний зміст культури.
75. Глобалізація соціокультурного процесу.
76. Релігія як культурно-історичне явище.
77. Мораль як засіб регулювання людських відношень.
78. Конкретно-історичний зміст моралі.
79. Мистецтво як культурний феномен.
80. Види художньої творчості.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни.
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача і лише в навчальних цілях (для доступу до мережі інтернет або в якості електронного носія для презентації доповіді).
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік

цих балів.

5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.

6. Викладач буде вдячний, якщо здобувач надасть відгук щодо якості навчання та висловіть свої пропозиції з покращення змісту курсу та форм роботи.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Філософія: підручник для здобувачів вищої освіти /авт. кол.; за ред. О.В. Рябініної, Л.І. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. – 286с.
2. Данильян О.Г. Філософія: Підручник / О.Г. Данильян, В.М. Тараненко. – Х. : Право, 2012.
3. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.
4. Причепій Є.М. Філософія: Підручник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – К. : Академвидав, 2005.
5. Философия : Учеб. для вузов / Отв. ред. В.П. Кохановский . – Ростов н/Д : Феникс, 2000.
6. Філософія: Навчальний посібник / за ред. І.Ф. Надольного. – К. : Вікар, 2004.
7. Філософія : Курс лекцій / Бичко В.І., Табачковський В.Г., Горак Г.І. та ін. – 2-е вид. — К. : Либідь, 1994.

Допоміжна

1. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник. – К., 2001.
2. Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст.: Курс лекцій. - К., 1994.
3. Історія світової культури./за ред. Л.Т. Левчук, В.І. Панченко, та ін. – К.: Либідь, 2000.
4. Каріков С.А. Філософія. Розділи: Філософська антропологія, соціальна філософія, філософія культури: навчальний посібник. – Х. : НУЦЗУ, 2011.
5. Новейший философский словарь. Постмодернизм / Главный научный редактор и составитель А.А. Грицанов. – Мн.: Современный литератор, 2007.
6. Померанц Г.С., Миркина З.А. Великие религии мира. – 3-е изд., испр. – М., 2006.
7. Хёсле В. Философия и экология. - М., 1994.
8. Человек. Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. XIX в. - М., 1995.
9. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. - К., 1992.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт НУЦЗУ <https://nuczu.edu.ua/ukr/>. Режим доступу:
<http://psi.nuczu.edu.ua/uk/navchalnyi-kontent-dlia-dystantsiinoho-navchannia>
2. <http://www.social.org.ua/>
3. <http://www.filosof.com.ua>

Розробник:

доцент кафедри

соціальних і гуманітарних дисциплін

доктор філософських наук, професор

Любов ЮРЧЕНКО

